

Protokoll Trafikrådsmöte 1/2024

Tidpunkt onsdagen den 20.03.2024 kl. 12:05 - 14:06

Plats Ålands Landskapsregerings möteslokal Rödhamn eller via videolänk.

Närvarande

Infrastrukturminister Camilla Gunell (Ordförande)
Roger Husell (Brändö) distans
Leif Eriksson (Brändö)
Stefan Laine (Föglö)
Satu Numminen (Kumlinge) distans
Natalie Björk (Kökar)
Madelene Ahlgren-Fagerström (Kökar)
Göran Stenroos (Sottunga)
Anders Englund (Vårdö)

Inbjudna

Egil Mattsson (Kommundirektör Brändö)
Marika Blomqvist (Kommundirektör Kumlinge) distans
Niclas Karlsson (Kommundirektör Kökar)
Niklas Eriksson (Kommundirektör Föglö)
Kenneth Lundström (Kommundirektör Sottunga) distans
Ida Mann (Byråchef Transportbyrån)
Hanna Sommarström (Logistiker)

Frånvarande

Rainer Juslin (Föglö)
Markku Lahtinen (Kumlinge)
Victoria Näfverborn (Sottunga)
Mikael Lindholm (Vårdö)
Agneta Wackström (Företagsam skärgård, sekreterare)
Erik Brunström (Kommundirektör Vårdö) - inbjuden

Ärenden

- Godkännande av föredragningslistan**
- Regeringsprogrammet 2023 – 2027**

- Ministern redogjorde för utmaningarna med skärgårdstrafikens utveckling. Det som driver fram utveckling och förändring av skärgårdstrafiken är klimatet, digitalisering och ekonomi och det kommer att ha effekter på trafiken, bokningssystem osv.
- Ministern tog även upp LR:s arbete med att få till ett verk som sköter om skärgårdstrafiken där eventuell drift av huvudlinjerna skulle ingå.
- De utmaningar som LR vill lyfta för diskussion i rådet framöver förutom turlistor, bokningsregler och taxor är:

- Standardiserade färjväst
 - Standardiserade färjor
 - Elektrifiering av tonnaget inklusive utbyggnad av laddinfrastruktur
- Ministern bad kommunerna att säkerställa beredskap framöver för att arbeta med turlistor, diskutera bokningsregler och taxor.

3. Trafikrådets roll samt medlemmarnas mandat från respektive kommuner

- Rådet hade en öppen diskussion om hur Trafikrådets arbete har fungerat tidigare, vad som varit bra, vad som fungerat mindre bra och förbättringsförslag.
- Bland annat följande synpunkter kom fram:
 - Tidigare har det presenterats vad som varit på gång på avdelningen och rådet har varit en bra länk mellan kommunerna och LR.
 - Informationen från avdelningen har i och med arbetet med rådet blivit mycket bättre. Det har varit bra att kommunerna har fått ta del av information innan saker har satts i verket.
 - Tyvärr har frågor ställts på mötet utan förvarning vilket har gjort det svårt att svara på från kommunerna. Frågor som behöver besvaras måste ges i förväg.
 - Det är viktigt att protokollet kommer ut snabbt efter mötet så att det kan tas vidare internt inom kommunerna. Tidigare har protokollen varit alldeles för detaljrika och då protokollen ej är beslutsprotokoll kan de vara mindre detaljrika.
 - Tjänstemän från avdelningen behöver vara med på rådets möten för att kunna svara på direkta frågor och ge detaljer för ärenden.
- Rådsmedlemmarnas mandat från sina kommuner diskuterades också och där framkom att de flera medlemmar sitter i trafiknämnder och liknanden organ i respektive kommuner.
- I dialogen fastställdes det att det behövs en dialog med Företagsam skärgård ang. sekretariatet. Det beslöts att Företagsam skärgård inte behöver vara med på mötet och inte behöver vara sekretariat. Detta tas upp med Företagsam skärgård av en av Kökars representanter i föreningen. Närvarande tjänstemän från avdelningen kan vara sekreterare för rådets möten.
- Ministern meddelade att båda representanter från kommunerna får delta under mötena och att kommundirektörerna har en ständig inbjudan.

4. Arbetsprocessen för skärgårdstrafikens turlistor

- Ministern meddelade landskapsregeringens ambition är att försöka tidigare lägga arbetsprocessen för framtagande och beslut av turlistor för skärgårdstrafiken med en bokningsbarhet av turerna i oktober. I år (2024) ska kommunerna lämna in synpunkter gällande turlistorerna senast 15 april, landskapsregeringens förslag för

nästa års turlistor kommer att komma ut inom maj, kommunernas kommentarer på förslaget ska skickas in senast i mitten på augusti och turlistorna fastställs inom september.

- Ministern framförde att det är statistik och brukarundersökningar som ska styra upplägg och trafikplanering för turlistorna och att de inte ska vara politikerstyrda.
- En öppen diskussion hölls gällande turlistorna för skärgårdstrafiken generellt där bland annat följande synpunkter lades fram:
 - Fleråriga turlistor skulle vara bra. Speciellt för huvudlinjerna.
 - Bra med bokningsbara turlistor från början av oktober. Turism (speciellt utländsk) vill ha bokningsbara turlistor upp till två år innan.
 - Norra linjen – turlistorna fungerar ej. Osäkert om tvärgående linjens turlistor fungerar.
 - Bra att turlistorna fungerar även med busstrafiken. Turlistorna fungerar nu dåligt med busstrafiken från Galtby.
 - Behöver vara funktionsdugliga turlistor om de skall vara fleråriga. Klarar vi detta? Mycket verksamhet i skärgårdstrafiken styrs av turlistorna.
 - När LR körde Alfågeln var den aldrig försenad. Vid sommartrafik hinner inte Alfågeln köra in under turen för anrop till bland annat Lappo. Det behövs längre överfartstider.
 - Turlistan behöver prioriteras före bränsleinbesparingar. Om färjan sparar bränsle, sparar anslutande transport eller ej? Ett mer helhetstänk gällande bränsleinbesparing.
 - Om det sätts in extra turer före påsk behövs även extra turer efter påsk för returerna.
 - Kombinationsturer behöver kunna prioriteras vid bokning framom de som inte skall vidare med nästa färja.
 - Varför körs inte båda linfärjorna på Töftölinjen när det är hög beläggning?
- En öppen diskussion hölls gällande arbetsprocessen gällande framtagandet av turlistorna där bland annat följande synpunkter lades fram:
 - Det är svårt för kommunerna att behöva gå igenom förslag för turlistor under sommaren pga. semestrar.
 - Det är bra om man kan utvärdera högsäsong inför revidering av nästa års turlistor.
 - Förslag att input till turlistorna ges redan i november 2024 för 2026 års turlistor.
 - Tidigare har förslag tagits upp i rådet att LR ska ta fram fyraåriga turlistor med beslut i mitten på varje mandatperiod.
 - Kommunerna ser gärna en tät dialog mellan kommunerna och LR efter utskick av förslag på nästa års turlistor.

- Utifrån diskussionerna beslöts att LR ska arbeta för fleråriga (3–4 åriga) turlistor och att arbetet med turlistorna för 2026 och framåt tidigareläggs och att det ska föras en dialog gällande turlistorna mellan LR och kommunerna innan de fastställs.

5. Bokningsregler för skärgårdstrafiken

- Ministern meddelade landskapsregeringens (LR:s) vilja att diskutera bokningsreglerna för skärgårdstrafiken i Trafikrådet. Bokningsreglerna behöver förenklas och det behöver rensas bort en större mängd undantag för att klara av digitalisering för att göra bokningssystemet användarvänligt. I och med resningen kan privilegier komma att försvinna men för att lyckas med en bra digitalisering behövs en likriktning av reglerna. Nuvarande bokningsregler är väldigt generösa med särlösningar och kompromisser behövs.
- Processen för arbetet kommer att vara att landskapsregeringen kommer att ta fram ett förslag som sedan diskuteras i rådet varefter kommunerna kommer att ombes ta hem materialet för en intern diskussion och sedan återkomma med synpunkter.
- Även taxor för skärgårdstrafiken kommer att ses över och även här kommer LR komma med förslag och vill därefter dialog med kommunerna.
- Byråchef lyfte att något som tittas på i och med arbetet att förenkla bokningsreglerna är om färjorna kan gå innan utannonserad avgångstid. Där uttrycktes följande synpunkter från rådet:
 - Inte bra att gå innan annonserad avgångstid.
 - Det går bra att köra innan utannonserad avgångstid.
 - Om färjan ska gå innan utannonserad avgångstid behövs de anpassas till bussarna.

6. Övriga ärenden.

- Upphandling:
 - Kommunerna bad att få ge synpunkter på upphandlingsmaterial innan annonsering vid upphandling av drift- och totalentreprenader av färjorna inom skärgårdstrafiken. Byråchef informerade om LR:s ambition att ta fram en kravspecifikation för alla skärgårdslinjer som kommer att diskuteras med skärgårdskommunerna.
 - Kommunerna framförde att det skulle vara bra med längre avtalstid för totalentreprenaderna så att entreprenörerna har möjlighet att skaffa bättre färjor för entreprenaden. Det borde vara 10 åriga avtal minst på totalentreprenader för att möjliggöra bättre färjor. Kommunerna lyfte även behov av möjligheten att göra eventuella mindre justeringar i avtalen.
- Färskvarutransporter

- Ministern lyfte att det har inkommit synpunkter till LR att Transmar trafikerar på annat sätt än tidigare entreprenör på norra linjen. För södra linjen är planen att LR kommer att göra en ny upphandling under året men LR tittar även på om färskvarutransporterna kan upphandlas utanför LR med eventuellt stödsystem.
- Kommunerna efterfrågade dialog gällande upphandling av södra linjens färskvarutransporter innan annonsering.
- Transmar har kontaktats av Brändö för att diskutera gällande problematik och de är villiga att diskutera problem med förseningar. Tyvärr har det skett skador i Lappo pga. stressat arbete. Det anses från kommunernas sida även ha blivit dyrare transporter med Transmar. Till exempel samordnades butikernas varor på samma pall om möjligt av tidigare transportör Miro medan Transmar nu fraktar leveranserna skilt.
- Statistik
 - Kökar kommun efterfrågar statistik över trafiken, hur många som reser på linjerna och när. Vad är beläggningen, går det att se hur många som försökt bokat och hur fungerar kopplingar med anslutande trafik. Byråchef meddelade att det tagits fram ett statistikverktyg för trafiken där data från bokningssystemet och från färjorna matas in och visualiseras. Systemet testat för tillfället av LR. Byråchef kommer att återkomma med information om vilken statistik som enkelt kan tas ut och ges till kommunerna.
- Skarven
 - Föglö kommun lyfte att det inte finns några gällande arbetsavtal på Skarven. Ministern svarade att LR inte kan ställa krav på att arbetsavtal ska finnas utan entreprenören kan i stället följa gällande lagar gällande arbetsförhållanden. Kommunen lyfte att det i dagsläget är en deksare mindre än tidigare och lyfte frågan hur entreprenören kommer att hinna lasta hyllorna under högsäsong på sommaren och hinna köra på avgångstid.
- Turlistor linfärjor
 - Kommunerna noterade att LR har som ambition att fastställa turlistor på de linfärjelinjerna som ej har turlistor idag och efterfrågade dialog gällande turlistorna innan beslut.
 - Brändö kommun framförde att beslutet gällande turlistorna för linfärjorna behöver vara situationsanpassat.
- Störningar i skärgårdstrafiken
 - Brändö kommun framförde att det finns en uppgivenhet i kommunen gällande störningar i skärgårdstrafiken. Trafiken är inte säker och tillförlitlig och det gör det svårt att jobba för framtiden i skärgårdskommunerna.

- Hård vind
 - Kökar kommun lyfte frågan vem som bestämmer när färjan inte ska angöra/avgå pga. hård vind. Byråchef svarade att ansvaret för färjan alltid ligger hos kaptenen på färjan och då även beslutat att ställa in en tur eller ej angöra en hamn vid svår vind. Kökar kommun efterfrågade riktlinjer för vad som ska prioriteras vid trafikstörningar pga. till exempel hård vind. Vilka turer ska prioriteras framom andra?
- Beställningsturer - endast passagerare
 - Sottunga kommun efterfrågade möjlighet för passagerare utan fordon att online beställa anlop. Byråchef meddelade att detta är något som tittas på i och med genomgång av gällande bokningsregler.
- Information
 - Brändö kommun efterfrågade information utöver information kopplat till trafikstörningar som till exempel information om när M/S Mergus gjorde ett testanlop i Brändö under vecka 11.
- Brändö kommun efterfrågade en ökad kundvänlighet och ett större ansvar hos LR för helheten gällande skärgårdstrafiken och efterfrågade en mer flexibel service till skärgården.

7. **Mötets avslutande samt nästa möte.**

- Nästa möte hålls tisdagen den 17 september 2024 kl. 12.

Infrastrukturminister,
Ålands Landskapsregering

Byråchef transportbyrån,
Ålands landskapsregering

Camilla Gunell

Ida Mann